

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ»

Освітній рівень	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	227 «Терапія та реабілітація»

Автори: викладач Прудка Л.М.

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 2 від «12» вересня 2024 року

Завідувач кафедри, професор Матяш М.М.

Тема № 1. Вступ до основ соціальної реабілітації.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета: є ознайомлення студентів з основними аспектами соціальної реабілітації та систематизація знань про історію виникнення та розвитку соціальної реабілітації.

План лекції:

1. Поняття «соціальної реабілітації». Предмет, задачі і методи соціальної реабілітації. Принципи соціальної реабілітації.

2. Історія виникнення та розвитку соціальної реабілітації, сучасні аспекти реабілітації.

3. Основні види та особливості соціальної реабілітації. \

4. Різноманіття уявлень про реабілітацію.

5. Розвиток загальної концепції реабілітації.

6. Основні принципи реабілітації: єдності біологічних та психосоціальних чинників, різноплановості, партнерства, перехідності. Психологічні та соціальні чинники в структурі лікування та реабілітації.

Ключові поняття: соціальна реабілітація, принципи, загальна концепція реабілітації, реабілітація.

Тема № 2. Нормативно-правове забезпечення соціальної реабілітації.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета: ознайомити студентів з основними аспектами нормативно-правового забезпечення соціальної реабілітації на міжнародному та вітчизняному рівнях.

План лекції:

1. Нормативно-правове забезпечення соціальної реабілітації на міжнародному та вітчизняному рівнях.

2. Відображення питань соціальної реабілітації у законодавстві України, Закони України «Про основи соціальної захищеності інвалідів», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про психіатричну допомогу».

3. Нормативно-правове та організаційне забезпечення реабілітаційної діяльності МСЕК.

4. Нормативні акти України у сфері освіти та соціальної роботи з питань осіб з обмеженими можливостями (щодо реалізації права на освіту).

5. Сучасні підходи до проблеми соціалізації осіб з обмеженими можливостями.

6. Особливості соціального захисту дітей з обмеженими можливостями в зарубіжних країнах. Історія соціального захисту дітей з обмеженими можливостями в Україні.

7. Інституції соціальної реабілітації. Професійна реабілітація.

Ключові поняття: соціальна реабілітація, соціалізація, професійна реабілітація, соціальний захист, нормативно-правове забезпечення соціальної реабілітації.

Тема № 3. Особливості діяльності соціально-реабілітаційних центрів.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета: ознайомити студентів з особливостями діяльності соціально-реабілітаційних центрів та систематизувати знання про специфіку роботи реабілітаційних закладів та установ для осіб з інвалідністю.

План лекції:

1. Центр соціальної реабілітації як заклад соціальної допомоги. Положення про Центр соціальної реабілітації. Види центрів. Специфіка роботи Центрів.
2. Робота за напрямком медичного патронажу.
3. Види послуг, що надаються в центрах реабілітації. Послуги реабілітаційних Центрів, що здійснюються за місцем проживання клієнта. Стаціонарні послуги Центрів реабілітації.
4. Центри реабілітації для дітей вулиці.
5. Реабілітаційні заклади та установи для осіб з інвалідністю. діяльності та реабілітації дітей та молоді в СЖО.
6. Реабілітаційні заклади для дітей та молоді, які перебувають в складних життєвих обставинах, види допомоги.
7. Проблема організаційного та кадрового забезпечення надання соціально-реабілітаційних послуг.
8. Волонтерський рух і його значення для розвитку соціально-реабілітаційної сфери.
9. Діагностика професійно значущих особистісних якостей працівників соціально-реабілітаційної сфери.

Ключові поняття: медичний патронаж, центри реабілітації, соціально-реабілітаційні послуги, волонтерський рух, соціальна допомога.

Тема № 4. Соціальна реабілітація при окремих захворюваннях.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета: ознайомити студентів з основними аспектами соціальної реабілітації при окремих захворюваннях.

План лекції:

1. Соціальна реабілітація при захворюваннях та травмах нервової системи.
2. Соціальна реабілітація хворих після порушення мозкового кровообігу.
3. Соціальна реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи.
4. Соціальна реабілітація при захворюваннях опорно-рухового апарату.
5. Соціальна реабілітація після операційних втручань.
6. Соціальна реабілітація при опіковій хворобі.
7. Соціальна реабілітація хворих з порушенням зорових та слухових функцій.
8. Соціальна реабілітація хворих на алкогольну та наркотичну залежність.
9. Соціальна реабілітація хворих на окремі найбільш соціально значущі захворювання.

Ключові поняття: соціальна реабілітація, захворювання нервової системи, алкогольна та наркотична залежність, захворювання опорно-рухового апарату, захворювання серцево-судинної системи, соціально-значущі захворювання.

Тема № 5. Технології соціальної роботи у практичній діяльності фізичного терапевта, ерготерапевта

(лекційне заняття – 2 години)

Мета: сформувати у студентів уявлення про технології соціальної роботи у практичній діяльності фізичного терапевта, ерготерапевта та ознайомити з базовими принципами надання реабілітаційних послуг..

План лекції:

1. Технологія соціальної реабілітації.
2. Соціальна реабілітація як комплекс заходів, спрямованих на відновлення людини у правах, соціальному статусі, здоров'ї, дієздатності.
3. Особливості проведення соціальної реабілітації різних категорій отримувачів послуг. Створення реабілітаційного середовища.
4. Правовий і неправовий характер реабілітаційних програм.

5. Базові принципи надання реабілітаційних послуг. Активізація ресурсів отримувачів послуг.

6. Створення умов для інтеграції отримувачів послуг в середовище. Гуманізація соціального простору.

7. Основні засоби соціальної реабілітації. Поняття про психогігієну, психопрофілактику, ресоціалізацію та реадаптацію.

8. Просвітницька робота серед батьків. Форми групової та індивідуальної роботи з батьками. Групи підтримки.

Ключові поняття: технологія, реабілітаційні програми, група підтримки, психогігієна, психопрофілактика, ресоціалізація, реадаптація.

Рекомендована література:

Основна література:

1. Бриндіков Ю.Л. Реабілітація військовослужбовців учасників бойових дій в системі соціальних служб: теоретико-методичні основи. - Хмельницький: Вид-во «Поліграфіст», 2018. 372 с.
2. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навчальний посібник. Суми: Університетська книга. 2013. 301 с.
3. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю : навч. посіб. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 2011. 284 с.
4. Кучер Г. М. Стратегія психосоціальної реабілітації учасників АТО. Актуальні проблеми соціально-правового статусу осіб, постраждалих під час проведення АТО: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 19 квітн. 2017 р. Київ, 2017. С. 40–43.
5. Макаруч, Н., 2014. Методичні основи професійно-трудової реабілітації дітей з порушеннями розумового розвитку. // Особлива дитина: навч. і вих.. 1 (69), с.38-47.
6. Медична і соціальна реабілітація: навчально-методичний посібник (I-III р.а.) / С.С. Сапункова, Л.О. Піц, А.Ф. Гутницька та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». К. 2018. 280 с.
7. Медична і соціальна реабілітація: підручник (ВНЗ I-III р.а.) / В.Б. Самойленко, Н.П. Яковенко, І.О. Петряшев та ін. – 2-е вид., переробл. і доповн. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». К., 2018. 464 с.
8. О.Полякова. Важковиховуваність. Сутність, причини, реабілітація. Навчальний посібник. К.: Університетська книга. 2019. 346 с.
9. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. Київ. 2018. 208 с.
10. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / Л. О. Вакуленко [та ін.] ; за заг. ред. Л. О. Вакуленко, В. В. Клапчука. Тернопіль: Укрмедкн.: ТДМУ. 2018. 371 с.
11. Семігіна Т.В. Інформування населення про соціальні та реабілітаційні послуги: Методичний посібник. Київ. 2013. 104 с.
12. Слезанська Г. І. Підготовка фахівців соціальної сфери до роботи у полікультурному просторі. Рівність, лідерство, спілкування в європейських прагненнях української молоді: гендерний дискурс: зб. матеріалів Всеукр. наук.- практи. конф. (Тернопіль, 5–7 жовтня 2016 р.). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. С. 87-91.

Додаткова література:

1. Грубляк В.Т. Психологічні особливості самотності в похилому віці / В.Т. Грубляк, В.В. Грубляк // Проблеми сучасної психології: зб. наук. праць / за ред. С.Д. Максименко, Л.А. Онуфрієва. – Кам'янець-Подільський: Аксіома. – 2011. – Вип. 14. – С.144-155.
2. Гусак, Н. Соціальна реабілітація в соціологічному дискурсі: інституційний підхід // Соціальні виміри суспільства, 2011. - №3 (14), с.175–186.
3. Єжова, Т. Є. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю. Навчальний посібник. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. 284с.
4. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» від 23.05.2017 № 2053-VIII.
5. Змановская Е. В. Девиантология (Психология отклоняющегося поведения) / Е.В. Змановская. – Москва: Издательский центр «Академия», 2003. – 288с.
6. Конвенція ООН з прав дитини: шляхи практичного застосування / Методичні рекомендації. – К. : Науковий світ, 2001. – 52 с.
7. Макарчук, Н.Методичні основи професійно-трудової реабілітації дітей з порушеннями розумового розвитку. // Особлива дитина: навчання і виховання. 2014. 1 (69), с.38-47.
8. Маруніч В. В., Шевчук В. І., Яворовенко О. Б. Методичний посібник з питань реабілітації інвалідів. Вінниця: О. Власюк, 2006. 212 с.
9. Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.05.2018 №447 «Про затвердження Примірного переліку оснащення кабінетів інклюзивно-ресурсних центрів».
10. Пальчевський С. С. Соціальна педагогіка: навчальний посібник / С.С. Пальчевський. – Київ: Кондор, 2005. – 560 с.
11. Паскаль О.В. Технології соціально-педагогічної діяльності: навч. посіб. / О.В. Паскаль. – Харків: Бурун Книга, 2011. – 288с.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 року № 545 «Про затвердження положення про інклюзивно-ресурсний центр».
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 № 88 «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами».
14. Семигіна Т.В., Гусак Н.Є., Трухан С.О. Соціальна підтримка внутрішнього переміщених осіб // Український соціум. 2015. №2 (53) с. 65-72.
15. Сирота І. М. Право соціального забезпечення в Україні /М. Сирота. – Х.2001. – 127 с.
16. Соціальна реабілітація молоді з обмеженою дієздатністю. – К. : 2000. – 75 с.
17. Соціальна реабілітація осіб з обмеженими можливостями / за заг. ред. С.В. Толстоухової. – К.: УДЦССМ, 2000. – 172 с.
18. Соціальна робота з неповнолітніми, які перебувають у місцях позбавлення волі / авт.-упоряд.: О. В. Беца, О. В. Вакуленко, І. М. Дубиніна та ін.; [за ред. Синьова В. М]. – Київ, 2003. – 222 с.
19. Сучасні стандарти та критерії в галузі реабілітаційної медицини: Навчальний посібник / за ред. Лисенюк В.П.. К.,2001. 70 с.

20. Технології соціально-педагогічної діяльності: навч. посіб. для студ. напряму підготовки «Соціальна педагогіка» / за ред. Н.В. Заверико. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2014. – 280с.

21. Шевцов А. Г. Методичні основи організації соціальної реабілітації дітей з вадами здоров'я : [монографія] / Шевцов А. Г. – К. : НТІ «Інститут соціальної політики», 2004. – 239 с.